

N:o 174.

Af herr N. Jönsson i Gammalstorp m. fl., om tull å
benmjöl.

Hvarje för Sverige nyttig näring, som kan hafva sitt hem inom landets gränser och gifva sysselsättning åt svenska arbetare, är förtjent att stödjas och uppmuntras. Detta gäller icke minst sådana näringar, genom hvilka medel frambringas, som äro afsedda att öka den svenska jordens bördighet, så att denna frambringar rikligare skördar. För att kunna göra detta fordras, att en tillräcklig mängd näringsämnen gifves jorden, och inses detta allt mera af Sveriges jordbrukare, hvilket bevisas genom den oupphörligt ökade användningen af så kallade konstgjorda gödningsämnen. Flera bland dessa såsom chilisalpeter och kalisalder måste hemtas från utlandet, då de ej kunna erhållas inom landet, men finnes bland dem som kunna vara mål för inhemsk tillverkning *ett* af stort värde, nemligen benmjöl, der råvaran kan till stor mängd uppsamlas och förädlas inom landet. Benmjöl innehåller tvenne för växtnäringen viktiga ämnen, nemligen fosforsyra (omkring 27 %) och kväfve (omkring 2 %) och har stor betydelse vid flera tillfällen både för sådesodlingen och vid fleråriga vallar, då man önskar att fosforsyran småningom löser sig och blir tillgänglig för att upptagas af växterna.

Största delen af den mängd benmjöl som för närvarande användes i Sverige importeras, och utgjorde mängden år 1896 icke mindre än 8,298,927 kg., hvilket efter ett pris af 7 öre per kg. representerar ett värde af 580,927 kronor. Denna import måste anses alldeles obehöflig, då ben-

mjöl kan tillverkas inom landet. År 1895 fanns i Sverige 52 större och mindre benmjölsfabriker som sysselsatte 185 arbetare och hade ett tillverkningsvärde af 533,528 kronor.

Om dessa ej arbetade under trycket af den utländska konkurrensen, så skulle deras tillverkning kunna mångdubblas, hvarigenom den svenska jordbrukaren skulle vara förvissad om att få köpa en god, ärlig vara, tillverkad inom eget land, en industri kunde uppblomma, som skulle gifva sina idkare en större inkomst och många svenska arbetare sysselsättning och förtjänst.

Under nuvarande förhållanden importeras delvis råvara, under 1896 till en mängd af 1,604,693 kg. med ett värde à 5 öre per kg. af 80,235 kronor, men skulle importen komma att mångdubblas, så fort det vore möjligt för de svenska fabrikena att drifva tillverkning i större skala. Detta skulle äfven hafva en annan verkan, nemligen att intresset för råvarans tillvaratagande och uppsamling inom landet ökades, och då det hufvudsakligen är personer hörande till folkets fattigaste leder, som sysselsätta sig dermed, så skulle dessa beredas ökade inkomster.

Priset per 100 kg. benmjöl var 1876 20 kronor och har sedan varit i ett ständigt fallande, så att det år 1881 var 14 kronor 20 öre, 1891 11 kronor 80 öre och 1896 7 kronor 20 öre per 100 kg., samtidigt med att tillverkningskostnaderna och arbetsprisen stigit med omkring 50 %, hvilka uppgifter äro tillräckliga bevis för att hvar och en skall kunna till fullo fatta, att det numera ej är möjligt drifva tillverkning af benmjöl med hopp af någon inkomst.

Om man nu kunde vara förvissad från utlandet alltid erhålla en bättre eller åtminstone en god och pålitlig vara, så kunde det ju finnas ett skäl låta landets behof af benmjöl fyllas genom import, exportera råvaran till utlandet och låta dervarande fabrikanter skörda vinsten af förädlingen samt låta landets egna fabriker gå under.

Men nu är händelsen att genom gjorda analyser vid vårt lands kemiska stationer, det många gånger visat sig, att det utländska benmjölet är af underhålligt beskaffenhet.

I kongl. landtbruksstyrelsens berättelse för 1895 meddelas från Jönköpings kemiska station, att af undersökta benmjölsprof 2 höllo respektive 14 och 33 % olösta ämnen, mest sand; från Kalmar kemiska station, att ett undersökt benmjöl höll 18.2 % sand, och från Örebro kemiska station, att af 3 undersökta benmjölsprof ett var uppblandadt med gaskalk.

Ytterligare kan meddelas, att förhållandena icke förbättras, så att t. ex. af prof, som senare inlemnats till Jönköpings kemiska station, innehöll ett 11.4 % olösliga ämnen och ett annat 48 % sand samt att vid Kalmars kemiska station 2 undersökta prof visat sig innehålla 35 och 40 % sand.

Alla dessa underhaltiga prof hafva varit tagna från partier, som blifvit importerade.

Nu kan naturligen den anmärkningen göras, att får man bara en lagstadgad effektiv kontroll å gödningsämnen, så kan man vara förvissad om, att för framtiden inga underhaltiga gödningsämnen spridas bland jordbrukarne. Men hvar och en praktisk landtbrukare vet, huru svårt det är få till stånd en fullt effektiv kontroll, och att det är de små jordbrukarne, som i allmänhet blifva lurade att köpa de underhaltiga gödningsämnena.

Man kan ju äfven anmärka, att om importen från utlandet försvåras, köpare af benmjöl icke kunna vara mera förvissade om att få fullgod vara, när de köpa benmjöl af svensk tillverkning. Men det har alltid visat sig, att våra inhemska fabriker sträfvat efter att tillverka en vara af bästa beskaffenhet, och lär väl ingen vilja riskera sitt anseende och tillvaro med att utsläppa en underhaltig vara i handeln, hvilket naturligen snart nog blef känt. Dessutom är det förenadt med större lätthet att verksamt kontrollera det inhemska benmjölet än det importerade.

Af hvad som ofvan sagts framgår, att det är fullkomligt rättvist gifva den svenska benmjölsfabrikationen ett välbehöfligt skydd för att fabrikerne skola kunna fortfarande arbeta och vidare utveckla sig samt jordbrukarne skola kunna i större mängd än hittills få köpa ärlig och fullgod vara af inhemsk tillverkning.

Måhända fruktar mången, att benmjölet genom en tullsats af t. ex. 25 öre per 100 kilo skulle fördyras med ett lika belopp, men är detta ej att antaga, då fabrikerne genom ökad tillverkning äfven kunna hålla låga pris. Skulle äfven priset å benmjöl komma att höjas med 25 öre per 100 kilo, så inverkar detta dock så obetydligt för köparne, att de ej därför böra motsätta sig ett rättvist skydd för en af landets nyttiga näringar. Om en jordbrukare gödslar en hektar med 400 kg. benmjöl och en ökad kostnad af 1 krona samt sedan beräknar huru mycket fördyrad hvarje skördad hektoliter säd och kilogram gräs blir, så skall han finna, att det blir en ren obetydlighet. Jordbrukaren har nu ett välbehöfligt och rättvist tullskydd å sin spannmål samt är nog lycklig att för närvarande få den någorlunda betald. Under sådana förhållanden är det ock hans pligt att stödja hvarje för jordbrukaren och landet nyttig näring. Det är ock

hvarje annan medborgares pligt, då genom hvarje närings höjande sysselsättning och arbete beredes svenska arbetare.

På grund af hvad här ofvan anförts få vi vördsam- samt föreslå, att Riksdagen måtte besluta, att benmjöl, som importerats till svenska hamnar måtte beläggas med en tull af 25 öre per 100 kg.

Stockholm den 28 januari 1898.

Nils Jönsson.

C. J. Jakobson.

Elof Nilsson.

Sten Nordström.

A. Emil Baaz.

C. E. Johansson.

J. Bengtsson.

Adolf Ericson.

L. P. Mallmin.
